

Motion till riksdagen

1987/88:L504

av Karl-Anders Petersson och Marianne Andersson (c)

om friköpsrätt vid historiskt arrende

Utredningsbetänkandet Friköp vid historiskt arrende (SOU 1986:52) visar, att jordbruksbefolkningen ännu i betydande utsträckning, främst i södra Sverige, lyder under historiskt betingat arrendejordsägande. Jordbruksbefolkningen ifråga har aldrig givits rätt till självägande eller rätt till frilösen på grund av omständigheter som har sin grund i för länge sedan utmöntrade samhällsförhållanden.

Det kan inte anses rimligt att befolkningen och dess gårdar i hela bygder och på betydande landområden i vårt land för all framtid skall behöva stå i beroendeförhållande under t. ex. fideikommiss eller ecklesiastika ägarkategorier.

Värdet i den mark som tillhör arrendegårdarna har upparbetats av brukarna undan för undan och därmed i betydande grad givits det värde den representerar i dag. För de flesta brukare av dessa arrendegårdar upplevs de som de vore egna – ofta är man född och uppvuxen där och är nu brukare av gården med en ny generation under uppväxt. Att man då också eftersträvat att uppnå den trygghet för framtiden som ett ägande innebär måste man förstå och uppfatta som naturligt. I synnerhet som det föreliggande lagförslaget ej inkräktar på vanligt enskilt ägande då det utgår från att jordbruksmarken skall ha legat under arrende sedan år 1900 för att betraktas som historiskt arrende. Det berör således ej något ägarintresse som är beroende av gårdarna för sin utkomst eller någonsin haft aktiv befattning med vare sig brukande eller boende. Gårdarna och bygderna har varit skatteobjekt eller kapitalobjekt för ägarkategorierna sedan tidigare århundraden.

Driften av ett modernt jordbruk kräver nu och i framtiden mycket stora investeringar i byggnads- och markinventarier. Brukarnas insatser har med tiden fått ökad betydelse för gårdens avkastning och värde. Arrendeformen hämmar långsiktig planering och den leder till rättsosäkerhet och tvister om investeringar, arrendeavgiftsnivå, besittning m. m. som ej förekommer vid självägande.

Remissvaren på utredningsbetänkandet har visat att det på lokal nivå finns ett betydande tryck med klar motivering för reformen. Utredningen blev inte enig om huvudfrågan i det att två ledamöter av tre ej tillstyrker införandet av friköpsrätt vid historiskt arrende. De hänvisar till opinionsläget som de ansett vara för svagt för ett införande. Dock instämmer majoriteten i

lagutskottets bedömning, att arrendatorernas intressen allmänt sett är starkare än jordägarintressena.

Mot. 1987/88
L504

Reservantens förslag är klart och är utan konstlade gränsdragningar. Det bör ligga till grund för ärendets vidare behandling då det väl sammanfaller med lagutskottets uttalanden. Majoriteten och reservanten är i huvudsak ense om den rent tekniska handläggningen av friköpsärenden. Den bör följa redan gällande rutiner också på de särskiljande punkterna så att fastighetsbildningsmyndigheten blir första instans och gällande rätt vad avser kostnader för överklaganden följs.

Utredningen hade även uppdraget att överväga ett återinförande av en rätt till friköp av tomtmark till bostadshus på ofri grund. Till skillnad mot jordbruksarrende har rätt till friköp av tomtmark eller tillhörande mindre åkerareal funnits genom ensittarlagen fram till år 1976. Inlösen torde redan ha skett för de fastigheter reformen avser. Då något nytt underlag eller behov ej påvisats, instämmer i majoritetens avstyrkan i denna del.

Det finns som vi ser det både jordbrukspolitiska, regionalpolitiska och medborgarrättsliga skäl för att friköp av ifrågavarande arrendegårdar skall få komma till stånd. Sedan riksdagen år 1983 gjort avgränsning i frågan till att omfatta historiskt arrende och uttalat sin förståelse för arrendatorernas insatser och strävan för en friköpsrätt, bör en lösning av frågan inte ånyo skjutas på framtiden.

Hemställen

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att lagförslag framläggs som ger rätt till friköp för jordbruksarrendatorer vid historiskt arrende.

Stockholm den 20 januari 1988

Karl-Anders Petersson (c)

Marianne Andersson (c)

